

กลยุทธ์ในการผลิตบัณฑิตหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต ที่สอดคล้องกับการทำงานในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ

ภาคตะวันออก

Strategies for Producing Undergraduates of Bachelor of Public Administration Program to Serve the Eastern Economic Corridor

ภัสนันท์ พ่วงเถื่อน¹ เจนวิทย์ นวลแสง²

Passanan Phuangthuean and Janewit Nuansang

Received: August 16, 2022 Revised: August 28, 2022 Accepted: September 28, 2022

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสมรรถนะของบัณฑิตหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต และ 2) ศึกษากลยุทธ์การผลิตบัณฑิตที่พัฒนาผู้เรียนให้พร้อมต่อการทำงานในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก โดยเป็นการวิจัยรูปแบบผสมผสาน ที่นำวิธีการวิจัยเชิงสำรวจมาใช้ร่วมกับวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูลจึงเป็นแบบสอบถาม ที่เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนิสิตปัจจุบัน จำนวน 260 ชุด และศิษย์เก่า จำนวน 380 ชุด แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างที่สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 15 คน ร่วมกับข้อมูลเอกสาร

ผลการวิจัยพบว่า 1) สมรรถนะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตประกอบด้วย สมรรถนะด้านความรู้ ความเข้าใจในหลักการบริหารองค์การและการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ทักษะการทำงานในหน้าที่ที่สำคัญคือ ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ทักษะกระบวนการคิดคือ การคิดเชิง

¹ คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, Faculty of Political Science and Law Burapha University. E-mail: passanan@buu.ac.th

² คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, Faculty of Political Science and Law Burapha University. E-mail: janewit@buu.ac.th

งานวิจัยนี้ได้รับการทุนอุดหนุนการวิจัยจากคณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

วิเคราะห์และการคิดเชิงบวก ด้านอุปนิสัยและบุคลิกภาพที่บัณฑิตควรมีคือ ความรับผิดชอบต่อนหน้าที่และมนุษยสัมพันธ์ ทั้งนี้ สมรรถนะที่ควรพัฒนาคือ ทักษะการปฏิบัติงานจริง ความมุ่งมั่นในการพัฒนานตนเอง และความกล้าแสดงความคิดเห็นด้วยความมั่นใจ 2) กลยุทธ์ในการผลิตบัณฑิตเพื่อสร้างสมรรถนะดังกล่าวอย่างสอดคล้องกับสถานการณ์ต่างๆ โดยเฉพาะในบริบทของตลาดแรงงานในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกคือ กลยุทธ์การปรับตัวแบบบูรณาการเพื่อผลิตบัณฑิตที่พร้อมด้วยทักษะและประสบการณ์

คำสำคัญ : รัฐประศาสนศาสตร์, หลักสูตร, บัณฑิตปริญญาตรี, เขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก, อีอีซี

Abstract

The objectives of this research are: 1) to study the competencies of graduates of the Bachelor of Public Administration Program, and 2) to study undergraduate producing strategies which serve the Eastern Economic Corridor. This research adopted a mixed-methodology of research method which integrated survey method with qualitative method. The research instruments consist of questionnaires to collect data from 260 current students and 380 alumni, semi-structured interviews with 15 key-informants and a documentation study.

The research results show that 1) desirable competencies of graduates consist of knowledge and understanding ability concerning organizational and human resource management; functional competency includes information technology skills and communication skills, analytical thinking and positive thinking skills, traits and personality that refer to responsibilities and human relations. However, the competencies that should be developed are work practical skills, self-improvement intention, the confidence in expressing oneself. 2) Strategy for producing undergraduates with those competencies in accordance with various situations, especially for the Eastern Economic Corridor labor market, is integrated- adaptive undergraduate production strategy.

Keywords: Public administration, program, undergraduate, The Eastern Economic Corridor, EEC

บทนำ (Introduction)

คุณภาพการศึกษาเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาประเทศในทุกๆ ด้าน สถาบันอุดมศึกษาในฐานะเป็นแหล่งสร้างและพัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ ตลอดจนเป็นแหล่งผลิตทุนมนุษย์เพื่อขับเคลื่อนสังคมให้เดินหน้าต่อไปในอนาคตได้ จึงมีบทบาทหน้าที่สำคัญที่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาผ่านการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ แต่เมื่อพิจารณาการศึกษาของประเทศไทยโดยเฉพาะระดับอุดมศึกษา กลับพบว่า มีปัญหาหลายประการ ดังรายงานของธนาคารโลกร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ชื่อว่า “Thailand: Towards a Competitive Higher Education System in a Global Economy” (World Bank, 2009) ที่พบว่า ประเทศไทยประสบความสำเร็จในการขยายโอกาสทางการศึกษาให้กับประชากร แต่คุณภาพการศึกษาของไทยยังเป็นที่น่ากังวลใจ จากอัตราการเข้าเรียนต่อในระดับอุดมศึกษาที่ยังน้อยหากเทียบกับประเทศในกลุ่ม OECD และกลุ่มที่ได้เข้าเรียนต่อก็มีความแตกต่างทางฐานะค่อนข้างสูง ผู้ที่จบการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์และวิศวกรรมศาสตร์มีอัตราการว่างงานสูงที่สุด คือมากกว่าร้อยละ 40 แสดงถึงความไม่สอดคล้องกันระหว่างตำแหน่งงานที่มีกับทักษะของบัณฑิตและการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรกับความต้องการของตลาดแรงงาน ขณะที่ผู้ที่จบการศึกษาด้านสังคมศาสตร์กลับมีปริมาณสูงเกินความต้องการของตลาด ส่วนผู้ที่สำเร็จการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์สุขภาพกลับยังขาดแคลน รายงานนี้จึงเสนอแนวทางให้สถาบันอุดมศึกษาของไทยมุ่งเน้นเรื่องคุณภาพการผลิตบัณฑิต การปฏิรูประบบประกันคุณภาพการศึกษา และการปฏิรูประบบการเงินอุดมศึกษา รวมถึงการผลิตบัณฑิตบัณฑิตในอนาคตควรจะต้องคำนึงถึงความต้องการของตลาดแรงงาน โดยเฉพาะทักษะที่จำเป็นสำหรับบัณฑิต และควรส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาระหว่างมหาวิทยาลัยร่วมกับภาคอุตสาหกรรมของประเทศ

ดังนั้น เมื่อประเทศไทยผลักดันโครงการระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก หรือ EEC (Eastern Economic Corridor) ให้เป็นยุทธศาสตร์รองรับนโยบายไทยแลนด์ 4.0 โดยการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งตะวันออกให้เป็นเขตเศรษฐกิจชั้นนำของอาเซียนและเป็นเมืองน่าอยู่ ซึ่งกำหนดมาตรการส่งเสริมการลงทุนเพิ่มเติมให้เชื่อมโยงกับ 10 อุตสาหกรรมเป้าหมาย ครอบคลุมพื้นที่ 3 จังหวัดในภาคตะวันออก ได้แก่ จังหวัดชลบุรี จังหวัดระยอง และจังหวัดฉะเชิงเทรา ทำให้เขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกนี้รองรับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจอย่างเป็นระบบและมี

ประสิทธิภาพ กลายเป็น “World-Class Economic Zone” ที่ดึงดูดการลงทุนในอุตสาหกรรม Super Cluster และอุตสาหกรรมเป้าหมายของประเทศ (สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2562)

สถาบันอุดมศึกษาสำคัญของภาคตะวันออกและมีที่ตั้งในพื้นที่ EEC คือ มหาวิทยาลัยบูรพาจึงเป็นสถาบันการศึกษาหลักในการผลิตแรงงานเข้าสู่สถานประกอบการต่างๆ เพื่อเสริมสร้างให้การพัฒนาภาคตะวันออกเป็นไปตามยุทธศาสตร์ชาติและสามารถบรรลุเป้าหมายการพัฒนาพื้นที่ EEC โดยปัจจุบัน มหาวิทยาลัยบูรพามีหน่วยจัดการเรียนการสอน 28 คณะ/วิทยาลัย ดำเนินการผลิตบัณฑิตจาก 210 หลักสูตร (ข้อมูล ณ วันที่ 15 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2565, มหาวิทยาลัยบูรพา, 2565) หนึ่งในหลักสูตรที่ดำเนินการผลิตบัณฑิตมาเกือบสองทศวรรษคือ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สังกัดคณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ ที่กำลังเผชิญกับท้าทายด้านการจัดการเรียนรู้ในยุค Disruptive Innovation และ New Normal ทำให้การปรับปรุงหลักสูตรที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมและความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง (Stakeholders) ทั้งภายในและภายนอกสถาบัน จึงเป็นทางออกเดียวที่จะสร้างหลักประกันการมีงานทำของบัณฑิตเมื่อสำเร็จการศึกษาและสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาประเทศ

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาถึงสมรรถนะของบัณฑิตที่ผลิตโดยหลักสูตรด้านรัฐประศาสนศาสตร โดยเฉพาะสาขาการบริหารทั่วไป สังกัดคณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพานี้ ที่จะเข้าสู่ตลาดแรงงานในพื้นที่ EEC โดยตรง โดยสำรวจความต้องการ (Needs) และผลสะท้อนกลับ (Feedback) จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ของหลักสูตรฯ รวมถึงศึกษาถึงกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับการผลิตบัณฑิตในอนาคตข้างหน้า เพื่อให้การผลิตบัณฑิตรัฐประศาสนศาสตรก้าวทันกับโลกที่หมุนไปอย่างรวดเร็วและมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

การวิจัยเรื่อง กลยุทธ์ในการผลิตบัณฑิตหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิตที่สอดคล้องกับการทำงานในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก กำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยไว้ 2 ประการคือ

1. ศึกษาสมรรถนะของบัณฑิตหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิตที่สอดคล้องกับการทำงานในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก

2. ศึกษากลยุทธ์การจัดการเรียนรู้และการประเมินผลที่พัฒนาผู้เรียนให้พร้อมต่อการ
ทำงานในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) ด้วยวิธีเชิงปริมาณ
และวิธีเชิงคุณภาพเพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์การวิจัยทั้ง 2 ประการ ซึ่งจะนำผลการศึกษาที่
ได้ทั้งจากวิธีเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพมาวิเคราะห์ร่วมกันแบบแผนสามเส้า (Triangulation
Design)

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) สำหรับการหาข้อสรุปเชิงตัวเลขเกี่ยวกับ
ระดับสมรรถนะที่สอดคล้องกับการทำงานและกลยุทธ์การเรียนการสอนที่เหมาะสมสำหรับการผลิต
บัณฑิตออกสู่ตลาดแรงงานในเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลโดย
แบบสอบถามที่ผ่านการตรวจเนื้อหาความถูกต้องและเที่ยงตรง (Validity) และวิเคราะห์หาความ
เชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha
Coefficeint) ที่ค่าความเชื่อมั่น Cronbach's Alpha ของกลุ่มนิสิตปัจจุบันอยู่ที่ .936 และค่าความ
เชื่อมั่น Cronbach's Alpha ของศิษย์เก่าอยู่ที่ .976 ผู้วิจัยดำเนินการสุ่มตัวอย่าง ดังนี้

- กลุ่มตัวอย่างนิสิตปัจจุบัน มาจากประชากรจำนวน 674 คน เมื่อใช้การคำนวณจากสูตร
ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) ที่กำหนดระดับความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 5% ทำให้ได้กลุ่ม
ตัวอย่างจำนวน 251 คน ผู้วิจัยจึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างนิสิตปัจจุบันเป็นจำนวน 260 คน

- ศิษย์เก่า ที่สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร
ทั่วไป มหาวิทยาลัยบูรพา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2549 ถึง 2562 ซึ่งมีประชากรจำนวนทั้งสิ้น 5,549 คน
เมื่อใช้การคำนวณจากสูตรทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) ที่กำหนดระดับความคลาดเคลื่อน
เท่ากับ 5% ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างศิษย์เก่าจำนวน 373 คน ซึ่งผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างศิษย์เก่าเป็น
จำนวน 380 คน

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว จะวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามด้วยการประมวลผล
ค่าสถิติพื้นฐานตาม โปรแกรม SPSS ประกอบด้วย ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบน
มาตรฐาน

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) สำหรับศึกษาข้อมูลเอกสาร
(Documentary Research) ที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะของบัณฑิตและกลยุทธ์การผลิตบัณฑิต และ
การสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะในการทำงานและกลยุทธ์การเรียนการสอนที่เหมาะสม
ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) 2 กลุ่ม คือ

อาจารย์ผู้สอนรายวิชาด้านรัฐประศาสนศาสตร์และผู้ประกอบการหรือนายจ้างผู้ใช้บัณฑิต ที่ผู้วิจัยคัดเลือกด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) หรือการเลือกตัวอย่างแบบใช้วิจารณญาณ (judgment sampling) เมื่อข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มีความครบถ้วนหรืออิ่มตัว (Saturation of Data) แล้ว จะวิเคราะห์ข้อมูลแบบการจำแนกและจัดระบบข้อมูล (Typology and Taxonomy) โดยเฉพาะการวิเคราะห์คำหลัก (Domain Analysis) และการวิเคราะห์สัณฐานวิทยา (Taxonomy Analysis) เพื่อจัดกลุ่มลักษณะสมรรถนะ และวิเคราะห์แบบสรุปอุปนัย (Analytic Induction) เพื่อแสดงผลด้านกลยุทธ์การผลิตบัณฑิต

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ส่วนตามวัตถุประสงค์การวิจัย ประกอบด้วย

1. สมรรถนะของบัณฑิตหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต

เป็นปัจจัยนำออก (Output) ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดจากความพร้อมของปัจจัยนำเข้าทั้งฝ่ายผู้เรียนและฝ่ายผู้สอน ซึ่งสมรรถนะเหล่านี้จะถูกนำมาเป็นผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังที่จะสร้างโดยกลยุทธ์การเรียนรู้ที่เหมาะสม โดยผลการวิจัยประกอบด้วยสมรรถนะปัจจุบันและสมรรถนะที่คาดหวังอันเป็นเป้าหมายของการจัดการศึกษา ดังรายละเอียด ต่อไปนี้

1.1 สมรรถนะปัจจุบัน

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในภาพรวมเกี่ยวกับสมรรถนะของนิสิต (n = 260)

ประเด็นเกี่ยวกับสมรรถนะของนิสิต	$\bar{X}$	SD	แปลความหมาย	ลำดับที่
1. สมรรถนะด้านความรู้ความเข้าใจ	3.71	.618	สูง	3
2. สมรรถนะการทำงานในหน้าที่	3.70	.590	สูง	4
3. สมรรถนะด้านกระบวนการคิด	3.85	.608	สูง	2
4. สมรรถนะด้านอุปนิสัยและบุคลิกภาพ	4.12	.569	สูง	1
รวม	3.85	.524	สูง	

นิสิตปัจจุบันมีมุมมองต่อสมรรถนะของตนเองที่อยู่ระหว่างการพัฒนาด้วยกระบวนการเรียนรู้โดยเห็นว่า สมรรถนะในภาพรวมด้านอุปนิสัยและบุคลิกภาพมีระดับมากที่สุด ซึ่งเมื่อสำรวจในแต่ละด้านพบว่า

ด้านความรู้ความเข้าใจของนิสิตปัจจุบันมีสมรรถนะสูงสุดในเรื่องการบริหารทรัพยากรมนุษย์มากที่สุด รองลงมาได้แก่ การบริหารองค์การและพฤติกรรมองค์การ และหลักรัฐประศาสนศาสตร์ ตามลำดับ

ด้านทักษะการทำงานในหน้าที่ของนิสิตปัจจุบันมีสมรรถนะสูงสุดในการใช้ภาษาไทยในการสื่อสารมากที่สุด รองลงมาได้แก่ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและแอปพลิเคชันต่างๆ และการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ตามลำดับ

ด้านทักษะกระบวนการคิดของนิสิตปัจจุบันมีสมรรถนะสูงสุดในการคิดเชิงบวกมากที่สุด รองลงมาได้แก่ การคิดเชิงวิเคราะห์ การคิดเชิงสร้างสรรค์ ตามลำดับ

ด้านอุปนิสัยและบุคลิกภาพของนิสิตปัจจุบันมีสมรรถนะในความซื่อสัตย์สุจริต ยึดถือความถูกต้องทางคุณธรรมจริยธรรมมากที่สุด รองลงมาได้แก่ การพึ่งพาตนเองได้ สามารถรับผิดชอบต่อหน้าที่และภารกิจต่างๆ ความสุภาพอ่อนน้อม มีมนุษยสัมพันธ์เข้ากับบุคคลต่างๆ ได้ดี

ขณะที่สมรรถนะที่ต้องการพัฒนาต่อไปได้แก่ การประยุกต์ความรู้สู่การลงมือปฏิบัติงานได้จริง มีประสบการณ์เกี่ยวกับการทำงานหรือประกอบอาชีพในอนาคตก่อนสำเร็จการศึกษา ตลอดจนการปรับตัวให้เข้ากับบุคคลต่างได้เป็นอย่างดี

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในภาพรวมเกี่ยวกับสมรรถนะในการทำงานปัจจุบัน (n = 380)

ประเด็นเกี่ยวกับสมรรถนะของศิษย์เก่า	$\bar{X}$	SD	แปลความหมาย	ลำดับที่
1. สมรรถนะด้านความรู้ความเข้าใจ	3.91	.646	สูง	4
2. สมรรถนะการทำงานในหน้าที่	3.94	.625	สูง	3
3. สมรรถนะด้านกระบวนการคิด	4.07	.679	สูง	2
4. สมรรถนะด้านอุปนิสัยและบุคลิกภาพ	4.36	.561	สูงมาก	1
รวม	4.07	.551		

ศิษย์เก่าของหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทั่วไป มีมุมมองต่อสมรรถนะของตนเองในขณะเก็บรวบรวมข้อมูลโดยเห็นว่า สมรรถนะในภาพรวมด้านอุปนิสัยและบุคลิกภาพมีระดับมากที่สุด ซึ่งเมื่อสำรวจในแต่ละด้านพบว่า

ด้านความรู้ความเข้าใจของศิษย์เก่ามีสมรรถนะสูงสุดในเรื่องหลักธรรมาภิบาลและจริยธรรมมากที่สุด รองลงมาได้แก่ การบริหารทรัพยากรมนุษย์ และการบริหารองค์การและพฤติกรรมองค์การ ตามลำดับ

ด้านทักษะการทำงานในหน้าที่ของศิษย์เก่ามีสมรรถนะสูงสุดในการใช้ภาษาไทยในการสื่อสารมากที่สุด รองลงมาได้แก่ การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและแอปพลิเคชันต่างๆ ตามลำดับ

ด้านทักษะกระบวนการคิดของศิษย์เก่ามีสมรรถนะสูงสุดในการคิดเชิงบวกมากที่สุด รองลงมาได้แก่ การคิดเชิงวิเคราะห์และการคิดเชิงเปรียบเทียบ และการคิดเชิงระบบ ตามลำดับ

ด้านอุปนิสัยและบุคลิกภาพของศิษย์เก่ามีสมรรถนะในความซื่อสัตย์สุจริต ยึดถือความถูกต้องทางคุณธรรมจริยธรรมมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ความสุภาพอ่อนน้อม มีมนุษยสัมพันธ์เข้ากับบุคคลต่างๆ ได้ดี และการรับฟังความเห็น เข้าใจผู้อื่น และทำงานเป็นทีมได้ ตามลำดับ

ขณะที่สมรรถนะที่ต้องการให้หลักสูตรพัฒนาในตัวผู้เรียนได้แก่ ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ (critical Thinking) การอภิปรายและแสดงความคิดเห็น ตลอดจนทักษะการปฏิบัติงานที่สามารถประยุกต์ความรู้ที่ได้ศึกษามาใช้ประโยชน์ได้

ขณะที่ผลการวิจัยที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มนายจ้างผู้ประกอบการ พบว่าคุณสมบัติสำคัญในการคัดเลือกบุคคลที่จบด้านรัฐประศาสนศาสตร์และการบริหารจัดการ คือ ประสพการณ์ในระหว่างการศึกษาโดยเฉพาะระดับปริญญาตรีซึ่งครอบคลุมทั้งประสพการณ์ด้านวิชาการ ด้านกิจกรรม ด้านสหวิทยาการ ฯลฯ ที่นอกเหนือการเรียนในรายวิชาต่างๆ เพียงอย่างเดียว เป็นการศึกษาในห้องเรียนแบบลงมือทำจริง เนื่องจากประสพการณ์ดังกล่าวจะมีผลต่อวิธีการทำงานที่จะนำมาพัฒนาต่อยอดสร้างมูลค่าแก่องค์กรได้

ส่วนมุมมองของอาจารย์ผู้สอน พบว่า บัณฑิตที่จบการศึกษาจากหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิตแล้ว ควรมีความสามารถในการประยุกต์เนื้อหาวิชาความรู้ที่ได้ศึกษานำไปปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี เนื่องจากจะช่วยสร้างโอกาสในการมีงานทำและทำงานได้อย่างมีคุณภาพ

บนพื้นฐานขององค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการ ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่ทั้งบัณฑิตและหน่วยงานที่สังกัด

1.2 สมรรถนะของบัณฑิตอันเป็นผลลัพธ์ที่คาดหวัง

เมื่อผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั้งสี่กลุ่มมาวิเคราะห์ร่วมกัน พบว่า ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่มสอดคล้องไปในแนวทางเดียวกัน โดยผู้วิจัยนำสมรรถนะมากที่สุดสองอันดับแรกในแต่ละด้านมาเปรียบเทียบกันจะปรากฏข้อมูล ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบสมรรถนะที่พึงประสงค์ในมุมมองของนิสิตปัจจุบัน ศิษย์เก่า นายจ้างผู้ใช้บัณฑิต และอาจารย์ผู้สอน

สมรรถนะ	นิสิตปัจจุบัน	ศิษย์เก่า	นายจ้างผู้ใช้บัณฑิต	อาจารย์ผู้สอน
ภาพรวม	อุปนิสัยและ บุคลิกภาพ กระบวนการคิด	อุปนิสัยและ บุคลิกภาพ กระบวนการคิด	ประสบการณ์ใน การทำงานจริง	ความสามารถใน การประยุกต์ หลักการต่างๆ สู่ การลงมือ ปฏิบัติงานจริง
ด้านความรู้ ความเข้าใจ	การบริหาร ทรัพยากรมนุษย์ การบริหาร องค์การและ พฤติกรรม องค์การ	หลักจริยธรรม และธรรมาภิบาล การบริหาร ทรัพยากรมนุษย์	องค์การและการ บริหารจัดการ หลักการบริหาร ทรัพยากรมนุษย์	การนำ IT มาใช้ ในสำนักงาน การบริหาร จัดการ
ทักษะการ ทำงานใน หน้าที่	การใช้ภาษาไทย ในการสื่อสาร การใช้เทคโนโลยี สารสนเทศและ แอปพลิเคชัน	การใช้ภาษาไทย ในการสื่อสาร การใช้เทคโนโลยี สารสนเทศและ แอปพลิเคชัน	ทักษะโปรแกรม Microsoft Office ภาษาอังกฤษใน การสื่อสาร	การประสานงาน และทำงานเป็น ทีม การแก้ไขปัญหา หน้าและทักษะ การสื่อสาร

สมรรถนะ	นิสิตปัจจุบัน	ศิษย์เก่า	นายจ้างผู้ใช้บัณฑิต	อาจารย์ผู้สอน
ทักษะ	การคิดเชิงบวก	การคิดเชิงบวก	การคิดเชิง	การคิดเชิงบวก
กระบวนการ	การคิดเชิง	การคิดเชิง	วิเคราะห์และเชิง	
คิด	วิเคราะห์	วิเคราะห์	สร้างสรรค์	
ด้านอุปนิสัย	ความซื่อสัตย์	ความซื่อสัตย์	ความรับผิดชอบ	การวางบทบาทที่
และ	สุจริต	สุจริต	ต่อหน้าที่และงาน	เหมาะสม
บุคลิกภาพ	ความรับผิดชอบ	ความสุภาพอ่อน	การเข้ากับบุคคล	มีมนุษยสัมพันธ์
ของบัณฑิต	ต่อหน้าที่	น้อมมีมนุษย์สัมพันธ์	ต่างๆ ได้ดี	ความรับผิดชอบ
สมรรถนะที่	ประสบการณ์	การคิดเชิง	ความกล้าคิดกล้า	ความสามารถใน
ต้องการ	ทำงาน	วิพากษ์และการ	พูด	การปรับตัว
	การปรับตัวเข้ากับบุคคลต่างๆ	อภิปราย	ความมุ่งมั่นใน	
		การฝึกปฏิบัติเพื่อการทำงาน	การพัฒนาตนเอง	

ผลการวิจัยแสดงข้อมูลถึงสมรรถนะในแต่ละด้านข้างต้นร่วมกับสมรรถนะพิเศษที่ควรยกระดับให้เกิดการปลูกฝังในตัวบัณฑิตเพื่อสร้างโอกาสในการทำงานได้แก่ **ความกล้าคิดกล้าแสดงความคิดเห็น** สามารถอภิปราย ให้ข้อเสนอแนะ ถกเถียงกับทีมงานเพื่อระดมสมองและหาทางออกร่วมกันได้ ร่วมกับสมรรถนะที่เป็น **ประสบการณ์การปฏิบัติงานจริง** ซึ่งจะช่วยให้บัณฑิตมีฐานข้อมูลและฐานคิดรองรับการทำงานในหน่วยงานได้ ประสบการณ์เดิมจากการฝึกประสบการณ์การทำงานในระหว่างการศึกษาจึงเป็นคุณสมบัติที่ทำให้หน่วยงานต่างๆ เกิดความมั่นใจในความพร้อมของบัณฑิตที่จะรับเข้าทำงานมากยิ่งขึ้น

2. กลยุทธ์การผลิตบัณฑิต

เป็นกระบวนการ (Process) มุ่งสู่ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังหรือสมรรถนะของบัณฑิต ที่กำหนดขึ้นจากสถานการณ์สภาพแวดล้อมทั้งภายในหลักสูตร ได้แก่ ความพร้อมของผู้เรียนและผู้สอน (Inputs) และสภาพแวดล้อมภายนอกหลักสูตร (Stakeholders' Need and Feedback) ดังแสดงผลการวิจัย ดังนี้

2.1 การวิเคราะห์สถานการณ์ภายใน

ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ความพร้อมของผู้เรียนในหลักสูตรและความพร้อมของหลักสูตร

1) ความพร้อมของผู้เรียนในหลักสูตร

ผลการศึกษาด้วยวิธีวิจัยเชิงปริมาณจากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถามจากนิสิตปัจจุบัน แสดงให้เห็นถึงความพร้อมของผู้เรียนในหลักสูตร ดังนี้

ก. ภูมิหลังด้านครอบครัว

ผู้เรียนหรือนิสิตปัจจุบันในหลักสูตรมีครอบครัวที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพเจ้าของธุรกิจ ธุรกิจส่วนตัว และค้าขายมากที่สุด รองลงมาคือ อาชีพรับจ้าง ซึ่งหากพิจารณาระดับค่าใช้จ่ายต่อเดือนที่ผู้ปกครองสนับสนุนแก่นิสิตพบว่า เป็นจำนวนเงิน 5,000 – 10,000 บาท มากที่สุด รองลงมาคือ เดือนละไม่เกิน 5,000 บาท ซึ่งสองระดับนี้รวมกันมีสัดส่วนถึงร้อยละ 70.4 ซึ่งค่าใช้จ่ายทางการศึกษาที่ผู้เรียนได้รับจากผู้ปกครองนี้ นำมาเป็นค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพ อาทิ ค่าหอพัก ค่าอาหาร และค่าเอกสารการเรียนต่างๆ เมื่อพิจารณาเงินสนับสนุนจากผู้ปกครองร่วมกับการที่ผู้เรียนส่วนหนึ่งได้ขอรับการสนับสนุนจากกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) และทำงานพิเศษร่วมด้วย จะพบว่า ครอบครัวส่งเสริมการศึกษาให้ผู้เรียนมีโอกาสเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา และผู้เรียนต้องการเลือกเรียนในมหาวิทยาลัยของรัฐ (ร้อยละ 13.1) ที่เป็นมหาวิทยาลัยใกล้บ้าน (ร้อยละ 42.7) เป็นสำคัญ อีกทั้งผู้เรียนส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากที่สุด (ร้อยละ 65.8) โดยที่ความเห็นของผู้เรียนส่วนใหญ่จะมองว่า มหาวิทยาลัยมีค่าใช้จ่ายถูกกว่ามหาวิทยาลัยอื่นไม่มากนักตาม (ร้อยละ 3.5) แสดงให้เห็นว่า ผู้เรียนและครอบครัวประเมินว่า การเรียนมหาวิทยาลัยที่ใกล้บ้านซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยในเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะเป็นทางเลือกในเชิงโอกาสมากกว่าอุปสรรคสำหรับการศึกษาของบุตรหลาน แม้ว่ามีความพร้อมด้านการเงินที่สนับสนุนผู้เรียนค่าใช้จ่ายต่อเดือนได้ไม่สูงมากนักตาม

ข. การเตรียมความพร้อมในการเข้าศึกษาในหลักสูตรของผู้เรียน

ผู้เรียนเป็นผู้ที่จบการศึกษาระดับมัธยมปลายหรือเทียบเท่าจากโรงเรียนรัฐสูงถึงร้อยละ 80.8 โดยจบแผนการเรียนศิลป์ - ภาษา สูงสุด คือ ร้อยละ 38.5 รองลงมาคือ วิทยาศาสตร์ ร้อยละ 31.5 ความสามารถพิเศษหรือความถนัดที่ผู้เรียนส่วนใหญ่มีคือ กิจกรรมอาสา ร้อยละ 31.9 รองลงมาคือ กีฬา การพูดและการแสดง ศิลปะหัตถกรรม ตามลำดับ เมื่อผู้เรียนจะเตรียมตัวเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษาได้ค้นหาข้อมูลจากเว็บไซต์ของมหาวิทยาลัยต่างๆ รวมถึงการสืบค้นในกระทู้หรือเว็บไซต์ต่างๆ และการสอบถามจากญาติ เพื่อน และรุ่นพี่ ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน โดย

เป้าหมายของผู้เรียนในอนาคตระยะยาวต้องการเป็นเจ้าของกิจการหรือมีธุรกิจส่วนตัวมากที่สุด ร้อยละ 42.3 รองลงมาคือ การรับราชการ ร้อยละ 32.7 ซึ่งผู้เรียนวางแผนระยะสั้นหลังสำเร็จการศึกษาว่าจะสมัครงานในบริษัทเอกชนก่อนมากที่สุด ร้อยละ 36.5 รองลงมาคือ เตรียมตัวสอบเข้ารับราชการ ร้อยละ 27.7 ซึ่งแผนการประกอบอาชีพดังกล่าวนี้สัมพันธ์กับเหตุผลในการตัดสินใจเลือกเรียนในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต ที่ผู้เรียนประเมินตนเองว่า เป็นผู้มีความสนใจเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสังคมและการบริหาร ร้อยละ 35.4 และหลักสูตรนี้สามารถสมัครสอบเข้ารับราชการได้ ร้อยละ 27.3

2) ความพร้อมของหลักสูตร

ผลการศึกษาด้วยวิธีวิจัยเชิงปริมาณด้านความพร้อมของหลักสูตร ที่อาศัยการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถามจากนิสิตปัจจุบันจำนวน 260 คน และศิษย์เก่า จำนวน 380 คน เพื่อสะท้อนถึงระดับคุณภาพมาตรฐานที่หลักสูตรได้ดำเนินการมาตลอดกว่า 18 ปี แสดงผลการวิจัยดังนี้

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในภาพรวมเกี่ยวกับองค์ประกอบการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพในมุมมองของนิสิตปัจจุบัน (n = 260)

ประเด็นเกี่ยวกับองค์ประกอบ การจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ	$\bar{X}$	SD	แปลความหมาย	ลำดับที่
1. ผลลัพธ์การเรียนรู้	3.87	.554	สูง	3
2. กิจกรรมการเรียนการสอน	3.95	.489	สูง	2
3. การวัดและประเมินผล	4.09	.614	สูง	1
4. รูปแบบการศึกษา	3.87	.631	สูง	3
รวม	3.94	.487		

ตารางที่ 5 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในภาพรวมเกี่ยวกับองค์ประกอบการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพในมุมมองของศิษย์เก่า (n = 380)

ประเด็นเกี่ยวกับองค์ประกอบ การจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ	$\bar{X}$	SD	แปลความหมาย	ลำดับที่
1. ผลลัพธ์การเรียนรู้	3.80	.693	สูง	4
2. การจัดการเรียนรู้ของหลักสูตร	4.11	.543	สูง	2

3. การวัดและประเมินผล	4.12	.671	สูง	1
4. รูปแบบการศึกษา	3.96	.687	สูง	3
รวม	4.00	.578		

ข้อมูลข้างต้นเมื่อนำความเห็นตามมุมมองของนิสิตปัจจุบันมาเปรียบเทียบกับศิษย์เก่าแล้วจะแสดงให้เห็นถึงความพร้อมของหลักสูตร ดังนี้

ตารางที่ 6 ความเห็นของนิสิตปัจจุบันกับศิษย์เก่าในความพร้อมของหลักสูตรที่มีมากที่สุด

องค์ประกอบความพร้อม ของหลักสูตร	มุมมองนิสิต	มุมมองศิษย์เก่า
การจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพมากที่สุด	ด้านการวัดและการประเมินผล	ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน
ด้านผลลัพธ์การเรียนรู้	การทราบถึงอาชีพที่สามารถประกอบได้หลังสำเร็จการศึกษา	การทราบถึงวัตถุประสงค์ของรายวิชาว่าต้องการให้เกิดความสามารถใด
ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน	การเข้าชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอ	การเข้าชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอ
ด้านการประเมินผล	การทราบถึงเกณฑ์การให้คะแนนและตัวชี้วัดผลงาน	การทราบถึงวิธีการวัดและประเมินผลจากอาจารย์ผู้สอนตั้งแต่สัปดาห์แรก
ด้านรูปแบบการศึกษา	บรรยากาศในการเรียนที่มุ่งสร้างทักษะและประสบการณ์ให้พร้อมต่อการทำงาน	บรรยากาศที่ผู้สอนและผู้เรียนทำงานร่วมกัน มีการวิเคราะห์วิจารณ์อย่างสม่ำเสมอ

ขณะที่เมื่อพิจารณาความเห็นด้านที่มีความพร้อมน้อยที่สุด เปรียบเทียบกันระหว่างนิสิตและศิษย์เก่า จะพบข้อมูลดังแสดงในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ความเห็นของนิสิตปัจจุบันกับศิษย์เก่าในความพร้อมของหลักสูตรที่มีน้อยที่สุด

องค์ประกอบความพร้อม ของหลักสูตร	มุมมองนิสิต	มุมมองศิษย์เก่า
การจัดการเรียนการสอน ที่มีคุณภาพมากที่สุด	ด้านผลลัพธ์การเรียนรู้และ ด้านรูปแบบการศึกษา	ด้านผลลัพธ์การเรียนรู้
ด้านผลลัพธ์การเรียนรู้	การบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้จาก รายวิชาต่างๆ	การทราบถึงอาชีพที่สามารถ ประกอบได้หลังสำเร็จการศึกษา
ด้านกิจกรรมการเรียน การสอน	อุปกรณ์และสื่อการเรียนการ สอนหลากหลายและเพียงพอต่อ การส่งเสริมการเรียนรู้	ความมั่นใจในความรู้และทักษะ ที่ได้รับ รวมถึงทักษะการเรียนรู้ ตลอดชีวิต
ด้านการประเมินผล	การให้ข้อมูลป้อนกลับของ อาจารย์เพื่อปรับปรุงผลงาน ต่อไป	การให้ข้อมูลป้อนกลับของ อาจารย์เพื่อปรับปรุงผลงาน ต่อไป
ด้านรูปแบบการศึกษา	บรรยากาศที่ปลูกฝังจิตสำนึก ทางสังคม เท่าทันการ เปลี่ยนแปลงทางสังคม และบรรยากาศที่ส่งเสริมให้คิด สร้างสรรค์ เน้นพัฒนาผลงาน	บรรยากาศที่ส่งเสริมให้คิด สร้างสรรค์ เน้นพัฒนาผลงาน

เมื่อนำข้อมูลเชิงปริมาณจากความเห็นของนิสิตปัจจุบันและศิษย์เก่ามาวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอนและนายจ้างผู้ใช้บัณฑิต พบว่า หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิตที่ผลิตบัณฑิตมาแล้วกว่า 15 ปี มีความพร้อมที่เป็นจุดแข็งสำคัญในการจัดการเรียนรู้และจุดที่ควรพัฒนาให้มีคุณภาพให้มากขึ้นต่อไป ดังนี้

ตารางที่ 8 เปรียบเทียบความพร้อมของหลักสูตรด้านจุดแข็งสำคัญและจุดที่ควรพัฒนา

ความพร้อมที่เป็นจุดแข็งสำคัญ	ความพร้อมที่เป็นจุดควรพัฒนา
ด้านการวัดและประเมินผล	การทำให้ผู้เรียนบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ทั้ง ระดับหลักสูตรและระดับรายวิชา

ความพร้อมที่เป็นจุดแข็งสำคัญ	ความพร้อมที่เป็นจุดควรพัฒนา
ด้านความชัดเจนในสาขาอาชีพที่สามารถประกอบได้หลังสำเร็จการศึกษา	การใช้กระบวนการการป้อนกลับแก่ผู้เรียนหลังการประเมินผลงาน
ด้านการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาทักษะเพื่อการทำงาน	การส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์และพัฒนาผลงาน
ด้านความสม่ำเสมอของการติดตามผู้เรียน	การพัฒนาสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้

2.2 การวิเคราะห์สถานการณ์ภายนอก

ปัจจุบันขอบเขตของสภาพแวดล้อมขยายไปถึงอิทธิพลระดับโลกที่หลักสูตรต้องนำมาพิจารณาร่วมกับสถานการณ์ระดับประเทศและสถานการณ์ในภาคตะวันออก ผลการวิจัยแสดงถึงอิทธิพลในแต่ละประเด็น ดังนี้

ตารางที่ 9 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในภาพรวมเกี่ยวกับสถานการณ์ในการทำงาน (n = 380)

ประเด็นเกี่ยวกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น	$\bar{X}$	SD	แปลความหมาย	ลำดับที่
1. สถานการณ์ภายนอกประเทศ	3.81	.721	สูง	5
2. นโยบายของรัฐบาลและระเบียบข้อบังคับต่างๆ	3.59	.901	สูง	6
3. สภาพเศรษฐกิจ	4.02	.773	สูง	4
4. สภาพสังคมและวัฒนธรรม	4.13	.713	สูง	3
5. พื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC)	4.02	.863	สูง	4
6. ตลาดแรงงาน	4.14	.679	สูง	2
7. การแข่งขันระหว่างสถาบันการศึกษา	4.26	.613	สูงมาก	1
รวม	4.00	.571		

เมื่อศึกษาถึงสภาพแวดล้อมการทำงานในพื้นที่ EEC ที่มีลักษณะเฉพาะ ผลการวิจัยแสดงตามตารางที่ 10 ดังนี้

ตารางที่ 10 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์ ที่เกิดขึ้น ด้านพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC) (n = 380)

ประเด็นเกี่ยวกับ สถานการณ์ที่เกิดขึ้น	ระดับความคิดเห็น (ร้อยละ)					$\bar{X}$	SD	แปล ความ หมาย	ลำดับ ที่
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด				
1. ความต้องการทักษะด้าน ดิจิทัลและเทคโนโลยีระดับสูง สำหรับการพัฒนานวัตกรรม และเพิ่มมูลค่าการผลิต	151 (39.7)	157 (41.3)	60 (15.8)	4 (1.1)	8 (2.1)	4.16	.874	สูง	1
2. 10 อุตสาหกรรมเป้าหมายที่ ได้รับการส่งเสริมประกอบด้วย อุตสาหกรรมเดิมที่มีศักยภาพ และอุตสาหกรรมอนาคต	127 (33.4)	165 (43.4)	68 (17.9)	11 (2.9)	9 (2.4)	4.03	.918	สูง	2
3. โครงสร้างพื้นฐานและระบบ ขนส่งที่รองรับการขยายพื้นที่ อุตสาหกรรมและความเป็น เมือง	132 (34.7)	157 (41.3)	66 (17.4)	16 (4.2)	9 (2.4)	4.02	.951	สูง	3
4. เขตพื้นที่ EEC เป็นแหล่งงาน สำคัญของประเทศ มีตำแหน่ง งานรองรับบัณฑิตจบใหม่	119 (31.3)	147 (38.7)	88 (23.2)	15 (3.9)	11 (2.9)	3.92	.979	สูง	4
5. การเกิด Smart City และ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชุมชน และสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ EEC	135 (35.5)	148 (38.9)	78 (20.5)	7 (1.8)	12 (3.2)	4.02	.959	สูง	3

ผู้วิจัยนำข้อมูลเชิงปริมาณข้างต้นมาวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์และเอกสาร ทำให้ประเมินสถานการณ์ระดับประเทศที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับการทำงานของบัณฑิตได้ดังนี้

ปัจจัยระดับสากลที่มีผลกระทบต่อหลักสูตรอย่างมากก็คือ การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนาในหลายประเทศ (COVID-19) ที่ทำให้การดำเนินชีวิตของประชากรโลกเปลี่ยนแปลงไป นอกจากนี้ สถานการณ์ด้านต่างๆ ก็เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังปรากฏลักษณะ VUCA World ที่สะท้อนถึงความไม่แน่นอนของสถานะต่างๆ บนโลกนี้ ซึ่งปัจจัยระดับสากลได้ส่งผลมายังสถานการณ์ของประเทศไทยหลายประการ ทั้ง**ด้านเศรษฐกิจ**ที่การเติบโตทางเศรษฐกิจจะล่อตัว การเป็นหนี้ของครัวเรือนและรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย อันเกิดจากมาตรการล็อกดาวน์และการหยุดกิจกรรมทางเศรษฐกิจในช่วงที่มีการแพร่ระบาดของโควิด-19 **ด้านสังคมและวัฒนธรรม** คือ การปรับเปลี่ยนการดำรงชีวิตที่เรียกว่า วิถีชีวิตแบบใหม่หรือความปกติใหม่ (New Normal) ที่รักษาระยะห่างทางกายภาพและทางสังคม ทำให้ผู้คนพบปะกันผ่านโลกออนไลน์ รวมถึงการเรียนการสอนในระดับต่างๆ ต้องเปลี่ยนเป็นการเรียนออนไลน์ ขณะที่หลายครัวเรือนขาดความพร้อมในการเข้าถึงอุปกรณ์เพื่อ การเรียนออนไลน์ นับเป็นความเหลื่อมล้ำและช่องว่างทางการศึกษา นอกจากนี้ การที่สังคมไทยเป็นสังคมสูงวัยได้ทำให้ประชากรวัยแรงงานมีแนวโน้มในการแบกรับหน้าที่ทางเศรษฐกิจและเกิดปัญหาต่างๆ ตามมาได้ ส่วน**ด้านตลาดแรงงาน** พบว่า ความต้องการการสร้างทักษะใหม่ที่จำเป็นใน การทำงาน (Re-skill) และการพัฒนาเพื่อยกระดับทักษะเดิมให้ดีขึ้น (Up-skill) สำหรับรองรับการเติบโตในอนาคตของภาคอุตสาหกรรมและคนทำงานเป็นสถานการณ์ที่มีอิทธิพลต่อสถาบันการศึกษาอย่างมากที่จะต้องพิจารณาปรับตัวให้สอดคล้องความต้องการนี้ ผวนกับปัจจุบัน ตลาดแรงงานให้ความสำคัญกับทักษะการใช้ชีวิตในสังคม (Soft Skill) ไม่ต่างจากทักษะการปฏิบัติงาน (Hard Skill) และมีความคาดหวังต่อสมรรถนะของบัณฑิตที่พร้อมสำหรับการทำงานในตำแหน่งงานต่างๆ เพิ่มสูงขึ้น จึงเป็นอิทธิพลสำคัญที่มีต่อหลักสูตร สุดท้ายคือ **ด้านการแข่งขันของสถาบันอุดมศึกษา** ที่มหาวิทยาลัยต่างต้องแข่งขันกันในการอยู่รอดและพัฒนาทั้งด้านคุณภาพการศึกษาและปริมาณผู้เรียน ความนิยมและชื่อเสียงของมหาวิทยาลัยจึงเป็นสิ่งดึงดูดการเลือกเข้าเรียนต่อของผู้เรียนเป็นอย่างมาก ประกอบกับความนิยมในหลักสูตรนานาชาติมีแนวโน้มได้รับความสนใจมากขึ้น

เมื่อพิจารณาปัจจัยระดับภาคตะวันออกโดยเฉพาะในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก พบว่า ความต้องการทักษะด้านดิจิทัลและเทคโนโลยีระดับสูงสำหรับการพัฒนานวัตกรรมและเพิ่มมูลค่าการผลิตเป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นและมีผลอย่างมากต่อหลักสูตรและสถาบันการศึกษาต่างๆ เนื่องจากทักษะดังกล่าวจะช่วยให้ภาคอุตสาหกรรมเป้าหมายมีความสามารถในการแข่งขัน บรรลุตามเจตนารมณ์ของนโยบายของการพัฒนาพื้นที่ ดังนั้น 10 อุตสาหกรรมเป้าหมายจึงได้รับการส่งเสริมประกอบจากหลายภาคส่วนเพื่อให้เป็นอุตสาหกรรมที่มี

ศักยภาพและเป็นอุตสาหกรรมแห่งอนาคต อย่างไรก็ตาม ข้อมูลจากการสัมภาษณ์พบว่า สถานการณ์ข้างต้นนั้น ไม่ได้มีผลต่อการจ้างงานบัณฑิตหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิตมากนัก เนื่องจาก หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่ประกอบกิจการเดิมอยู่นั้นไม่ได้เกี่ยวข้องกับ อุตสาหกรรมเป้าหมายตามจุดมุ่งเน้นของการพัฒนาภายใต้โครงการอีอีซี แต่ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ หน่วยงานที่เป็นตลาดแรงงานสำคัญของหลักสูตรคือ โครงสร้างพื้นฐานและระบบขนส่งที่รองรับการ ขยายพื้นที่อุตสาหกรรมและความเป็นเมือง

2.3 ทางเลือกเชิงกลยุทธ์

เมื่อผู้วิจัยนำสถานการณ์ต่างๆ มาจำแนกเป็นโอกาส (Opportunities) และภัยคุกคาม (Threats) แล้ววิเคราะห์ร่วมกับจุดแข็ง (Strengths) และจุดอ่อน (Weakness) ของหลักสูตร ทำให้แสดงผลการวิจัยตามที่ปรากฏในตารางที่ 11 ดังนี้

ตารางที่ 11 สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการการผลิตบัณฑิตที่สอดคล้องกับการทำงานในพื้นที่เขต เศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก

จุดแข็ง	จุดอ่อน	โอกาส	ภัยคุกคาม
หลักสูตรมีการวัด และประเมินผลที่มี มาตรฐาน	ความพร้อมของ ครอบครัวยุคใหม่ สนับสนุนด้าน ค่าใช้จ่าย	ความต้องการสร้าง ทักษะใหม่ ยุกระดับ ทักษะเดิม และให้ ความสำคัญกับ Soft Skill เพื่อการทำงาน	การแพร่ระบาดของ Covid-19 ทำให้หลาย ประเทศมีมาตรการที่ เข้มงวดในการป้องกัน
วุฒิการศึกษา สามารถประกอบ อาชีพได้ทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน	การเรียนการสอนที่ มุ่งเน้นให้ผู้เรียน บรรลุผลลัพธ์การ เรียนรู้		ภาวะเศรษฐกิจที่ชะลอ ตัว เกิดหนี้ครัวเรือน และอัตราการว่างงาน
ผู้เรียนมีความสนใจ และเป้าหมายใน อนาคตชัดเจน	สภาพแวดล้อมทาง กายภาพที่เอื้อต่อ บรรยากาศการเรียนรู้		การแข่งขันที่รุนแรง ของมหาวิทยาลัยเพื่อ ความอยู่รอดและการ พัฒนา ความเหลื่อมล้ำในการ เข้าถึงอุปกรณ์และ

จุดแข็ง	จุดอ่อน	โอกาส	ภัยคุกคาม
			เทคโนโลยีสื่อสารเพื่อ การเรียนออนไลน์ ความต้องการทักษะ ด้านดิจิทัลและ เทคโนโลยีระดับสูง รองรับอุตสาหกรรม เป้าหมายในอีอีซี

สถานการณ์ข้างต้น นำมาวิเคราะห์เพื่อกำหนดเป็นทางเลือกเชิงกลยุทธ์ จะพบว่า ประกอบด้วยทางเลือกเชิงกลยุทธ์ 4 แนวทางด้วยกัน ได้แก่

1) SO Strategy

กลยุทธ์ในแนวทางแรกเกิดจากสถานการณ์ที่ส่งผลดีกับหลักสูตรทั้งในด้านจุดแข็งและโอกาส ซึ่งกลยุทธ์ที่เหมาะสมคือ การผลิตบัณฑิตที่ต้องการสร้างทักษะใหม่สำหรับการนำไปประกอบอาชีพที่ตนเองสนใจ โดยหลักสูตรจะอาศัยมาตรฐานด้านการวัดและประเมินผลดึงดูดผู้เรียนที่นำวุฒิการศึกษารับรองคุณสมบัติในด้านทักษะการทำงานไปใช้ประโยชน์ ซึ่งผู้เรียนจะเป็นนักเรียนระดับมัธยมหรือผู้ที่จบการศึกษามาแล้วก็ได้ หลักสูตรจะปรับให้ใช้ระยะเวลาในการเรียนรู้น้อยกว่าหลักสูตรระดับปริญญาตรี ซึ่งเรียกว่า หลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น (Short Course Training) โดยผู้เรียนสามารถเลือกได้ว่าจะเรียนรู้แบบหลักสูตรประกาศนียบัตรชุดวิชา (Non degree) ที่ผู้เรียนต้องการเข้ามาศึกษาบางรายวิชาในระดับปริญญาตรีสำหรับการฝึกปฏิบัติในทักษะการเรียนรู้ที่ตนเองมุ่งหวังจะได้รับการพัฒนาเพิ่มพูนขึ้นเพื่อการทำงาน ผู้เรียนจึงมีสถานะเป็นบุคคลที่ไม่ได้กำลังศึกษาอยู่ในระบบ ที่ไม่จำกัดวุฒิและอายุในการเข้าศึกษา หรือจะเรียนรู้แบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนโมดูลหรือหน่วยการเรียนรู้ (Module) ซึ่งเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มีการสร้างบทเรียนเป็นหน่วยที่มีเนื้อหาหรือกลุ่มประสบการณ์จบในตัวเอง สร้างขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง โดยมีวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้แน่นอนและชัดเจน ผู้เรียนจะสะสมประสบการณ์เรียนรู้และวัดผลที่หน่วยการเรียนรู้จนบรรลุผลการเรียนรู้ครบถ้วนตามที่หลักสูตรกำหนดจึงถือว่าสำเร็จการศึกษา กลยุทธ์การผลิตแบบ SO Strategy เน้นความรวดเร็วในการติดตามข้อมูลทักษะที่สำคัญและเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานแล้วนำมาสร้างเนื้อหา กระบวนการเรียนรู้ และมาตรฐานการวัดและประเมินผลที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงความต้องการของตลาดแรงงาน จึงเรียกกลยุทธ์ใน

ทางเลือกนี้ว่า กลยุทธ์การผลิตแบบมุ่งเน้นการปรับตัวที่รวดเร็ว (Adaptive Production Strategy)

2) ST Strategy

กลยุทธ์ในแนวทางที่สองพัฒนาจากสถานการณ์ที่หลักสูตรเผชิญกับความท้าทายของสถานการณ์ที่ไม่แน่นอนและคาดการณ์ได้ยาก ทั้งการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เศรษฐกิจที่ชะลอตัวส่งผลในด้านรายได้ที่ลดลง อัตราการว่างงานที่สูง มีความเหลื่อมล้ำของครัวเรือนในการให้บุตรหลานเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาหรือขาดความพร้อมด้านอุปกรณ์การเรียนออนไลน์ แม้ว่าหลักสูตรจะมีจุดแข็งด้านมาตรฐานการวัดและประเมินผล รวมถึงคุณวุฒิการศึกษาที่ชัดเจนว่าจะประกอบอาชีพใดได้ก็ตาม ฉะนั้น กลยุทธ์ที่เหมาะสมคือ การสร้างการยอมรับในมาตรฐานของหลักสูตรให้เกิดความเชื่อมั่นในความรู้ความสามารถและทักษะของบัณฑิต การสร้างการรับรู้ที่มุ่งเน้นเปิดโอกาสให้บัณฑิตมีงานทำเมื่อสำเร็จการศึกษา ซึ่งหลักสูตรต้องวางบทบาทและสถานะให้เป็นหลักสูตรชั้นนำมีชื่อเสียงเหนือกว่าหลักสูตรเดียวกันในสถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ การประชาสัมพันธ์และการสื่อสารเป็นแนวทางสำคัญในกลยุทธ์นี้ ร่วมกับการกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมและสามารถเทียบเคียงกับหลักสูตรอื่นๆ ได้ จึงกล่าวได้ว่า กลยุทธ์แนวทางนี้เป็นไปเพื่อความสามารถในการแข่งขันเพื่อสร้างชื่อเสียงและการยอมรับในมาตรฐานของบัณฑิต เรียกว่า กลยุทธ์การผลิตบัณฑิตแบบมุ่งเน้นการแข่งขัน (Competitive Production Strategy)

3) WO Strategy

กลยุทธ์แนวทางที่สามเป็นกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับสถานการณ์ภายในของหลักสูตรที่ยังมีข้อจำกัดในเรื่องความพร้อมในการสนับสนุนค่าใช้จ่ายทางการศึกษาจากครอบครัวผู้เรียน อีกทั้งอาจารย์ผู้สอนยังไม่ได้จัดการเรียนรู้แบบมุ่งเน้นผลลัพธ์อย่างสมบูรณ์ บรรยายาการการเรียนรู้จึงยังไม่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยตนเอง แม้ว่าโอกาสจากสถานการณ์ภายนอกจะเอื้อให้มีความต้องการแหล่งเรียนรู้สำหรับเพิ่มพูนทักษะใหม่หรือยกระดับทักษะเดิมที่มีอยู่ก็ตาม กลยุทธ์ที่เหมาะสมในแนวทางนี้จึงพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะที่สอดคล้องกับการทำงานในอนาคตด้วยการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้แบบทำงานจริงในสถานประกอบการที่สามารถถ่ายทอดความรู้สู่การปฏิบัติควบคู่กับการเรียนรู้ในสถาบันการศึกษาเพื่อเติมเต็มเนื้อหาเชิงวิชาการ ผู้เรียนมีโอกาสดำเนินการตอบแทนอันจะแบ่งเบาภาระทางครอบครัว อีกทั้งยังได้รับความรู้และทักษะใหม่ๆ รูปแบบการศึกษาแบบนี้เป็นการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการการเรียนรู้กับการทำงาน (Work Integrated Learning) หรือ WIL ซึ่งอาศัยทั้งการสร้างประสบการณ์การทำงานแบบมีโครงสร้าง (Structured

Work Experiences) คือ การฝึกงานภาคสนาม สหกิจศึกษา หรือการเป็นผู้ช่วยวิจัย และการสร้างประสบการณ์การทำงานแบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Work Experiences) คือ การทำงานแบบอาสาสมัคร ทำงานช่วงปิดภาคเรียน หรือการทำงานนอกเวลาเรียน อันจะส่งเสริมให้ผู้เรียนค้นพบศักยภาพตนเองและทักษะที่ต้องการพัฒนาได้ทันเวลาที่หลักสูตรจะช่วยออกแบบแผนการเรียนรู้อย่างสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันและอนาคตได้ จึงเรียกกลยุทธ์นี้ว่า **กลยุทธ์การผลิตบัณฑิตแบบมุ่งเน้นการบูรณาการ (Integrated Production Strategy)**

4) WT Strategy

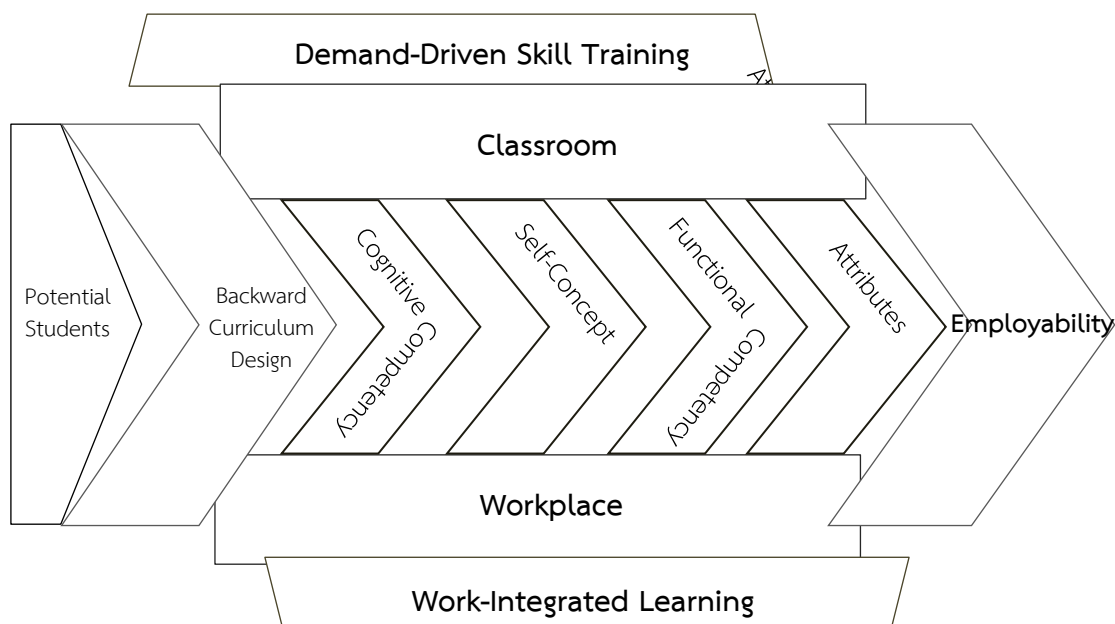
กลยุทธ์แนวทางสุดท้ายเกิดจากการที่หลักสูตรเผชิญกับสถานการณ์ที่เป็นข้อจำกัดภายในและความท้าทายภายนอกที่เป็นอุปสรรคสำคัญที่ต้องหลีกเลี่ยงหรือหาทางรับมือให้ได้ กลยุทธ์ในแนวทางนี้จึงต้องยืดหยุ่นกับสถานการณ์ ผู้เรียนสามารถเรียนเมื่อตนเองพร้อมและสถานการณ์เอื้ออำนวยให้เข้าเรียนได้ สิ่งสำคัญคือ หลักสูตรและแผนการเรียนรู้ต้องมีความยืดหยุ่นสามารถปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับผู้เรียนแต่ละคนได้ ลดข้อจำกัดในด้านอื่นๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ เช่น กรอบระยะเวลาการสำเร็จการศึกษา ชั่วโมงเรียน รูปแบบการเรียนรู้ ซึ่งจำเป็นต้องแก้ไขกฎเกณฑ์ที่เป็นระเบียบข้อบังคับทางการศึกษาให้สัมพันธ์กับความยืดหยุ่นในการเรียนรู้ กลยุทธ์แนวทางจึงเรียกว่า **กลยุทธ์การผลิตบัณฑิตแบบมุ่งเน้นสถานการณ์ (Circumstantial Production Strategy)**

2.4 การกำหนดกลยุทธ์การผลิตบัณฑิต

กลยุทธ์ในการผลิตบัณฑิตที่สอดคล้องกับการทำงานในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกมีเป้าหมายในการทำให้บัณฑิตของหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต มีสมรรถนะทั้งด้านความรู้ความเข้าใจ ทักษะการทำงาน ทักษะกระบวนการคิด อุปนิสัยและบุคลิกภาพ อันสอดคล้องกับสถานการณ์ทั้งภายในหลักสูตรและภายนอกหลักสูตร ทำให้กลยุทธ์ที่เหมาะสมนั้นก็คือ **กลยุทธ์การผลิตบัณฑิตแบบมุ่งเน้นการปรับตัวและกลยุทธ์การผลิตแบบมุ่งเน้นการบูรณาการ** เนื่องจากเป้าหมายสำคัญของการผลิตบัณฑิตคือ การทำให้บัณฑิตมีสมรรถนะการทำงานที่สอดคล้องกับพื้นที่การทำงานโดยเฉพาะในเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ซึ่งสมรรถนะที่เป็นที่ต้องการก็คือ พื้นฐานความรู้ความเข้าใจในการบริหารองค์การและการบริหารทรัพยากรมนุษย์ บัณฑิตสามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ด้วยทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ สำนักงาน และการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกัน บัณฑิตต้องมีสมรรถนะด้านกระบวนการคิดเชิงวิเคราะห์และการคิดเชิงบวก มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ มีมนุษยสัมพันธ์ สามารถทำงาน

ร่วมกับผู้อื่นได้ กล่าวคือกล้าแสดงออกซึ่งความคิดเห็นของตน และสิ่งสำคัญก็คือ ประสบการณ์เกี่ยวกับการทำงาน ดังนั้น กลยุทธ์การผลิตบัณฑิตจึงต้องมุ่งความสำเร็จในการบรรลุผลลัพธ์ (Outcomes) ที่ประกอบด้วยสมรรถนะ (Competency) ทั้งความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) ทศนคติ (Attitudes) และความสามารถในการทำงาน (Employability) ซึ่งหลักสูตรจะอาศัยจุดแข็งในด้านมาตรฐานการวัดและประเมินผลร่วมกับความชัดเจนในคุณวุฒิการศึกษามาสร้างกระบวนการเรียนรู้ในห้องเรียนที่ต้องสามารถปรับเปลี่ยนผลลัพธ์การเรียนรู้ (Adaptability) ให้เท่าทันกับความต้องการในการพัฒนาทักษะสำคัญต่อการทำงานได้ ขณะเดียวกัน หลักสูตรเผชิญกับจุดอ่อนในด้านบรรยากาศการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การทำงานจริง จึงอาศัยแนวทางการเรียนรู้นอกห้องเรียน เป็นการฝึกปฏิบัติในสถานประกอบการ (Work Integration) ที่จะได้รับ การพัฒนาทักษะและประสบการณ์ ไปพร้อมกับการมีรายได้ระหว่างการศึกษา

เมื่อผู้วิจัยได้สืบสานกลยุทธ์ทั้งสองแนวทางร่วมกัน จึงเรียกกลยุทธ์นี้ว่า กลยุทธ์การปรับตัวแบบบูรณาการเพื่อผลิตบัณฑิตที่พร้อมด้วยทักษะและประสบการณ์ (Integrated-Adaptive Graduate Production Strategy) ซึ่งสามารถแสดงด้วยภาพที่ 2

ภาพที่ 1 กลยุทธ์การปรับตัวแบบบูรณาการเพื่อผลิตบัณฑิตที่พร้อมด้วยทักษะและประสบการณ์ (Integrated- Adaptive Graduate Production Strategy) ของหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิตที่สอดคล้องกับพื้นที่อีอีซี

4.2 การนำกลยุทธ์การผลิตสู่การปฏิบัติ

ความสำเร็จของกลยุทธ์การปรับตัวแบบบูรณาการเพื่อผลิตบัณฑิตที่พร้อมด้วยทักษะและประสบการณ์ (Integrated- Adaptive Undergraduate Production Strategy) มีองค์ประกอบสำคัญสำหรับการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติได้อย่างประสบผลสำเร็จ ได้แก่

1) การออกแบบหลักสูตร

หลักสูตรต้องได้รับการออกแบบให้ตอบสนองต่อการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งพัฒนาทักษะที่เป็นผลลัพธ์ มีความรวดเร็วในการปรับเปลี่ยนทั้งเป้าหมายและวิธีการที่เท่าทันสถานการณ์ มีความยืดหยุ่นสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและตลาดแรงงาน การออกแบบหลักสูตรแบบมุ่งเน้นผลลัพธ์นี้สามารถอาศัยการออกแบบหลักสูตรแบบย้อนกลับ (Backward Curriculum Design) ที่กำหนดเป้าหมายของการเรียนรู้ (Identify Desired Goals) ที่สามารถทำให้เกิดขึ้นจริงได้แล้วจึงนำผลลัพธ์การเรียนรู้นั้นมากำหนดวิธีการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับผลลัพธ์นั้นๆ ซึ่งจะนำมาสู่การกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนต่อไป ทั้งนี้ กระบวนการรับรองหลักสูตรต้องกระชับ ลดขั้นตอนและเวลายาวนาน มิฉะนั้น หลักสูตรที่ยืดหยุ่นจะตอบสนองต่อการสร้างทักษะใหม่และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีประสบการณ์การเรียนรู้นอกห้องเรียนที่เหมาะสมจะเกิดขึ้นไม่ได้

2) สมรรถนะของอาจารย์ผู้สอน

ผู้ที่ขับเคลื่อนให้กลยุทธ์ประสบความสำเร็จก็คือ อาจารย์ผู้สอนรวมถึงอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรที่มีบทบาทตั้งแต่การออกแบบหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล รวมถึงการปรับปรุงพัฒนากระบวนการที่กล่าวมาให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น สมรรถนะของอาจารย์จึงประกอบด้วยความเข้าใจในเป้าหมายและหลักการของหลักสูตร การแปลงกลยุทธ์สู่แผนปฏิบัติการในแต่ละภาคเรียนและแต่ละปีการศึกษา การสื่อสารและการประสานงานกับฝ่ายต่างๆ และสมรรถนะสำคัญคือ การพัฒนาตนเองให้มีสมรรถนะทั้งทางวิชาการและวิชาชีพ เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุน (Facilitator) และผู้แนะแนวทาง (Coach) แก่ผู้เรียนได้

3) ความร่วมมือของสถานประกอบการ

กลยุทธ์การปรับตัวแบบบูรณาการเพื่อผลิตบัณฑิตที่พร้อมด้วยทักษะและประสบการณ์ต้องได้รับการสนับสนุนด้านประสบการณ์การทำงานของหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ในการเปิดสถานประกอบการเป็นแหล่งเรียนรู้แก่ผู้เรียน หลักสูตรโดยอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร คณาจารย์ และผู้บริหาร จึงต้องแสวงหาความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกเพื่อกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ ออกแบบวิธีการเรียนรู้ การดูแลและสนับสนุนผู้เรียน

ตลอดจนการแบ่งปันข้อมูลต่อกัน โดยที่จะได้รับประโยชน์ร่วมกันทั้งฝ่ายสถานประกอบการ ผู้เรียน และหลักสูตร

4) ความพร้อมของสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้

แม้ว่าหลักสูตรจะเผชิญกับข้อจำกัดในด้านห้องเรียน อุปกรณ์การเรียนและสัญญาณอินเทอร์เน็ตทั้งจากผู้เรียนและสถาบันการศึกษา แต่เมื่อนำกลยุทธ์การปรับตัวแบบบูรณาการเพื่อผลิตบัณฑิตที่พร้อมด้วยทักษะและประสบการณ์มาใช้ การกำหนดแผนเพื่อการปรับปรุงสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ต้องได้รับความสนใจและกำหนดออกมาให้ชัดเจน โดยแผนดังกล่าวนี้ ไม่ได้หมายถึงการจัดซื้ออุปกรณ์การเรียนเท่านั้น แต่หมายถึงการจัดสรร ปรับปรุง ดัดแปลง ทรัพยากรที่มีอยู่มาสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความตื่นตัวและมีส่วนร่วมกับการเรียนรู้ รวมถึงการจำลองสถานการณ์สำหรับการทดลองปฏิบัติงาน เป็นต้น

5) การสนับสนุนของผู้บริหาร

การดำเนินการของหลักสูตรตามกลยุทธ์ที่วางไว้มีขอบข่ายที่ครอบคลุมไปถึงระดับส่วนงานและสถาบันที่หลักสูตรนั้นสังกัดอยู่ โดยระดับคณะจะเป็นบันไดก้าวแรกที่หลักสูตรจะได้รับความร่วมมือในขั้นตอนการออกแบบและขั้นตอนการปฏิบัติของคณาจารย์ ที่อาศัยการสนับสนุนจากผู้บริหารคณะทั้งเชิงนโยบาย ทรัพยากร และงบประมาณ ส่วนระดับสถาบันจะเป็นบันไดที่หลักสูตรจะได้รับการอนุมัติและการยอมรับจากผู้บริหารมหาวิทยาลัย พร้อมอำนวยความสะดวกและสื่อสารประชาสัมพันธ์ให้ฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบและให้ความร่วมมือต่อไป

6) การวางระบบและกลไกการประกันคุณภาพการศึกษา

แม้ว่าหลักสูตรจะมีการปรับเปลี่ยนได้อย่างยืดหยุ่นและรวดเร็ว แต่การสร้างหลักประกันในคุณภาพทั้งกระบวนการรับผู้เรียนเข้าเรียนในหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การติดตามความก้าวหน้าผู้เรียน การพัฒนาคณาจารย์และบุคลากรสายสนับสนุน การประเมินผลต่างๆ ตลอดจนการติดตามตรวจสอบความพึงพอใจและผลสำเร็จในตัวชี้วัดต่างๆ ต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ กำหนดช่วงเวลาและผู้รับผิดชอบชัดเจน และให้กระบวนการต่างๆ เหล่านี้ เกิดการพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้กลยุทธ์การผลิตบัณฑิตนี้สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ผลการวิจัยสามารถนำมาสู่การอภิปรายร่วมกับแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. สมรรถนะของบัณฑิตที่พึงประสงค์

การกำหนดสมรรถนะของบัณฑิตให้เป็นจุดหมายของการเรียนรู้ นับเป็นการจัดการศึกษาโดยยึดหลักสมรรถนะ (Competency-Based Approach in Education) ที่ได้รับความนิยมอย่างมากในปัจจุบัน โดยหลักสมรรถนะนี้เป็นผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning Outcomes) ที่จะทำให้นักศึกษามีคุณสมบัติตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงานได้ อีกทั้งสมรรถนะนี้ยังเป็นเกณฑ์การประเมินผลงานของหน่วยงานต่างๆ มากยิ่งขึ้น ซึ่งหากบัณฑิตหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิตได้รับการพัฒนาทักษะตามสมรรถนะทั้งสี่ด้านแล้ว นับว่าเกิดการเรียนรู้ตาม “เสาหลักทั้ง 4 ของการศึกษา (Key Pillars)” (Scott, 2015) ที่ประกอบด้วย (1) การเรียนรู้เพื่อรู้ (Learning to Know) คือ มีสมรรถนะด้านความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาที่สำคัญของรัฐประศาสนศาสตร์ (2) การเรียนรู้เพื่อปฏิบัติได้จริง (Learning to Do) คือ มีสมรรถนะด้านทักษะการทำงานในหน้าที่และกระบวนการคิด (3) การเรียนรู้เพื่อชีวิต (Learning to Be) และ (4) การเรียนรู้เพื่อที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่น (Learning to Live Together) ในสมรรถนะด้านอุปนิสัยและบุคลิกภาพ เช่นเดียวกับทฤษฎีการเรียนรู้ของ Benjamin S. Bloom (1956) ที่แบ่งจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ออกเป็น 3 ขอบเขตหรือ 3 ด้าน ด้วยกันคือ (1) ด้านพุทธิพิสัย (The Cognitive Domain) อันได้แก่ เนื้อหาวิชาความรู้ในศาสตร์นั้น ๆ (Knowledge-Based) (2) ด้านทักษะพิสัย (The Psychomotor Domain) ที่เกี่ยวข้องกับลงมือปฏิบัติให้เกิดความชำนาญ (Action Based) และ (3) ด้านเจตพิสัย (The Affective Domain) ซึ่งเป็นค่านิยม ความรู้สึก หรือทัศนคติที่เหมาะสมกับสาขาวิชานั้นๆ (Emotion-Based)

2. กลยุทธ์การผลิตบัณฑิต

กลยุทธ์การปรับตัวแบบบูรณาการเพื่อผลิตบัณฑิตที่พร้อมด้วยทักษะและประสบการณ์ (Integrated- Adaptive Graduate Production Strategy) เป็นกลยุทธ์ที่พัฒนามาจากกลยุทธ์การผลิตบัณฑิตแบบมุ่งเน้นการปรับตัวที่รวดเร็ว (Adaptive Production Strategy) และกลยุทธ์การผลิตแบบมุ่งเน้นการบูรณาการ (Integrated Production Strategy) เนื่องจาก เป้าหมายของกลยุทธ์ในการผลิตบัณฑิตของหลักสูตรคือ การสร้างสมรรถนะที่พึงประสงค์สอดคล้องกับการทำงานในอนาคต ฉะนั้น แนวทางที่กำหนดจึงต้องสัมพันธ์กันทั้งกระบวนการเรียนรู้ในห้องเรียนเพื่อวางพื้นฐานสมรรถนะด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านอุปนิสัยและบุคลิกภาพ และด้านทักษะการปฏิบัติงานในหน้าที่ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การวางหลักการทางวิชาการเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุ ผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning Outcomes) ระดับความจำ (Remembering) ความเข้าใจ (Understanding) และการประยุกต์ (Applying) ในพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) พร้อมกับทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) และเจตคติพิสัย (Affective Domain) ในระดับเบื้องต้น และ

กระบวนการเรียนรู้ในสถานประกอบการ เพื่อบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้น ได้แก่ ด้านพุทธิพิสัยที่สามารถวิเคราะห์ (Analysis) สังเคราะห์ (Synthesis) เนื้อหาหรือข้อมูลความรู้ต่างๆ ได้ พร้อมริเริ่มสร้างสรรค์แนวคิดใหม่ (Creative) ที่เป็นประโยชน์กับการปฏิบัติงาน ด้านทักษะพิสัยที่สามารถลงมือปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายได้อย่างถูกต้อง ชำนาญ และเป็นธรรมชาติ เช่น การนำเสนอ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านเจตคติพิสัยที่สามารถเห็นความสำคัญของค่านิยมบางอย่างและรวบรวมค่านิยมนั้นให้เข้าเป็นระบบค่านิยมที่ตนเองจะประพฤติปฏิบัติต่อไปในระยะยาว เช่น ความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ การปรับตัวให้เข้ากับบุคคลต่างๆ ด้วยมนุษยสัมพันธ์ เคารพและให้เกียรติผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของ Bloom (1956; Anderson and Krathwohl, 2001)

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยและการอภิปรายผลการวิจัยตามรายละเอียดข้างต้น มาสร้างข้อเสนอแนะจากการวิจัย ทั้งในส่วนของข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป เพื่อสร้างประโยชน์จากการวิจัยต่อไปได้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) การพัฒนาเชิงพื้นที่ในระดับภูมิภาคมีหลายมิติทั้งภาคอุตสาหกรรม ภาคการท่องเที่ยว ภาคการค้า หรือหลายระดับทั้งระดับภูมิภาค ระดับจังหวัด ระดับชุมชน ดังนั้น การมุ่งเน้นพัฒนาด้านใดด้านหนึ่งอาจส่งผลดีต่อการพัฒนาประเทศในภาพรวม แต่อาจไม่สอดคล้องกับภาคส่วนอื่นหรือระดับอื่น การสร้างสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่จึงต้องคำนึงถึงความหลากหลายของบริบทในพื้นที่นั้นๆ เพื่อให้หลักสูตรในสาขาอื่นๆ ต่างมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมของพื้นที่นั้นๆ

2) การสำรวจจำนวนบัณฑิตพร้อมสมรรถนะในสาขาต่างๆ ควรพิจารณาร่วมกับสถานการณ์ที่อาจแปรผันได้ เช่น การทำงานต่างสาขา การทำงานนอกพื้นที่ การเป็นผู้ประกอบการ เพื่อให้การประมาณการจำนวนบัณฑิตสอดคล้องกับความต้องการอัตรากำลังของตลาดแรงงานอย่างแท้จริง

3) นโยบายของมหาวิทยาลัยต้องมีความชัดเจนในด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน หากมหาวิทยาลัยมุ่งเป้าในด้านอื่น อาทิ ชื่อเสียงของสถาบันและคณาจารย์ด้วยการทำผลงานทางวิชาการ อาจทำให้ละเลยหรือขาดโอกาสในการนำกลยุทธ์การผลิตบัณฑิตไปสู่การลงมือปฏิบัติได้

ผลที่ตามมาคือ ผู้เรียนจะไม่ได้ได้รับการพัฒนาสมรรถนะได้ตรงกับความต้องการหรือบัณฑิตที่จบการศึกษาไม่สามารถปฏิบัติงานตามความต้องการของตลาดแรงงาน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงผสมเพื่อสำรวจข้อมูลเชิงกว้างร่วมกับการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้องเพื่อรวบรวมข้อมูลตามสถานะความจริง แล้วนำมาวิเคราะห์ร่วมกันเป็นผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนดไว้ หากมีการวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยเสนอว่าควรใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อแสวงหาผลจากการนำกลยุทธ์การผลิตบัณฑิตนี้ไปสู่การลงมือปฏิบัติเพื่อยืนยันหรือสรุปผลที่เกิดขึ้น

2) การศึกษาเชิงเปรียบเทียบสมรรถนะของบัณฑิตและกลยุทธ์การผลิตบัณฑิตจะสร้างกรอบความคิดที่นำไปสู่การพัฒนาหลักการทางทฤษฎีต่อไปได้ ดังนั้น การศึกษาครั้งต่อไป สามารถกำหนดหัวข้อการวิจัยเปรียบเทียบ โดยเฉพาะการเปรียบเทียบกับพื้นที่การพัฒนาอื่นๆ ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ เพื่อทำความเข้าใจสมรรถนะของบัณฑิตระดับอุดมศึกษาให้ชัดเจน สามารถวางแนวทางการเรียนการสอนได้อย่างถูกต้องและเป็นรูปธรรม ตลอดจนประยุกต์องค์ความรู้ด้านสมรรถนะและกลยุทธ์การผลิตบัณฑิตในสถานการณ์ต่างๆ ต่อไปได้

เอกสารอ้างอิง (References)

- มหาวิทยาลัยบูรพา. (2565). ข้อมูลหลักสูตร มหาวิทยาลัยบูรพา. สืบค้นจาก
https://reg.buu.ac.th/registrar/program_info.asp?avs1039360974=1
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). รายงานการศึกษาไทย พ.ศ.2561 (Education in Thailand 2018). กรุงเทพฯ: บริษัท พรินทวาทกราฟฟิค จำกัด.
- Anderson, L. W., & Krathwohl, D. R. (2001). **A taxonomy for learning, teaching, and assessing: A revision of Bloom's taxonomy of educational objectives**. New York: Addison Wesley Longman.
- Bloom, B.S. (1956). **Taxonomy of Educational Objectives, Handbook: The Cognitive Domain**. David McKay, New York.
- Scott, C. L. (2015). **The future of learning2: what kind of learning for the 21st century?**. Work Paper: Education Research and Foresight.
- World Bank. 2009. **Thailand - Towards a competitive higher education system in a global economy (English)**. Washington, DC: World Bank.
- Yamane, Taro. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis** (๓rded). New York: Harper and Row Publications.